21 OKT '04 DSB
FREDET

Skovbøllingvej 35

Fredningsforslaget omfatter: Statshusmandsbruget, matr. nr. 97 af Bjerning Ejerlav, Bjerning, Skovbøllingvej 35, 6070 Christiansfeld. Stuehus, stald/lade og udhus – samt have og gårdsplads.

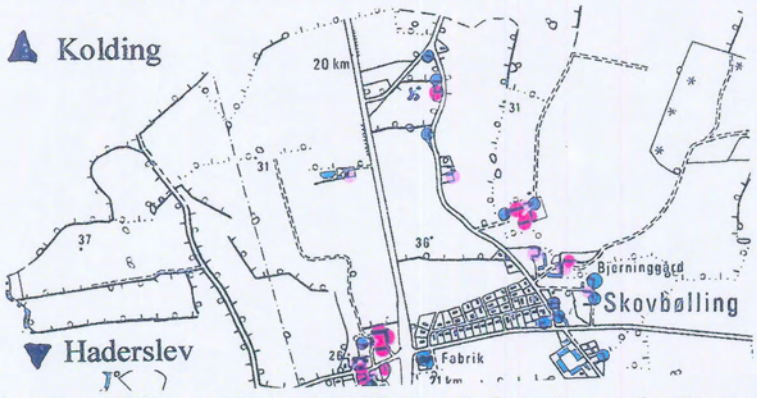

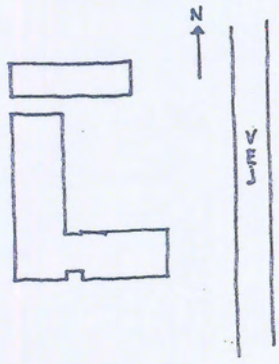

Forslagsstiller: BY og LAND, Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur.

Begrundelse for forslaget:
Der er tale om et i usædvanlig grad intakt og autentisk eksempel på statshusmandsbruget, som var en særdeles udbredt bygningstype i landbruget i Danmark i 1900-tallet– en type som nu praktisk taget ikke mere findes i original skikkelse på grund af om- og tilbygninger. Dette Eksempel er i Bedre Byggeskik-stilen og repræsenterer såvel arkitektonisk som kulturhistorisk en væsentlig kulturarv, som der i dag kun er ganske få muligheder for at redde for eftertiden ved en fredning.

Baggrunden for forslaget:
Dansk landbrugspolitik i første halvdel af 1900-tallet medførte tusinder af udstykninger til de såkaldte statshusmandsbrug, som kunne brødføde en familie. Tiden for den brugsform er for længst forbi, og de sidste oprindelige beboere er ved at forlade denne verden. Kun ganske få bebor stadig husmandsstederne, og endnu færre har bevaret dem i uforandret stand.
Gennem adskillige år har Landsforeningen – og Kulturarvssstyrelsen – eftersøgt egnede fredningsemner. På grund af bygningernes popularitet er de fleste statshusmandsbrug opkøbt og ombyggede – oftest til ukendelighed. Her er tale om et tilsyneladende særdeles egnet fredningsemne.
Det har ikke været muligt på grund af ejerens alder og formodede tilstand på rimelig måde at skaffe kontakt.
Forslaget er derfor udarbejdet på grundlag af de oplysninger, der kan skaffes ved iagttagelse fra offentlig vej og fra offentligt tilgængelige kilder.

Bygningshistorie: Opført 1934 som del af spredt bebyggelse af husmandssteder.
Tegnet af arkitekten Peder Gram (1885 – 1937), Haderslev. Tegningerne er desværre gået tabt.

Beskrivelse:
Typen er vinkelbygning med mellembygning mellem stuehus og stald/lade, plus fritliggende bygning til hønsehus og vognport.
Stuehuset er et grundmuret hus på fire fag med vandskuret og kalket mur, som har grå sokkel og afsluttes med en muret gesims, som løber om på gavlen. Taget af cementtagsten har halvvalm i begge ender og har i rygningen en skorsten af røde mursten afsluttet med et glaseret aftræksrør.
Facaden mod gården (og mod nord) har to trerammede vinduer og en dør midt imellem. Vinduerne har tre trerudede rammer med tre enkeltrudede rammer over. Alle husets vinduer er cremefarvede. Døren er en rammedør med fylding forneden og et tolvrudet vindue foroven. Over døren er et ovenlysvindue. Farven er brun karm og ramme, cremefarvet fylding. Vindues- og døråbninger har lige stik og vinduerne sålbænke af gule klinker.
Facaden mod haven har fire firerammede vinduer med trerudede rammer forneden og enkeltrudet ramme foroven.
Gavlen har forneden to vinduer af samme type som havefacadens og foroven to torammede vinduer med trerudede rammer.
Mellembygningen er muret, vandskuret og kalket og har ensidigt, svagt hældende tag. Den har mod gården to énrammede, trerudede vinduer og en dør med fire fyldinger imellem. Mod haven et tofløjet vindue. Farverne som stuehusets.
Stald/lade er opført i vandskuret og kalket grundmur med grå sokkel og afsluttet med en trempel klædt med pandeplader. Taget er af pandeplader og forsynet med halvvalm. Bygningen har mod gården fire støbejernsvinduer – tre til stalden og et til laden. Der er en tofløjet revledør til stalden og en stor tofløjet port til laden. I gavlen mod nord ses to halvrunde støbejernsvinduer til loftet og et lille kvadratisk vindue forneden. Siden mod vest har seks støbejernsvinduer og en tofløjet port. Staldens gavl mod syd (og haven) har forneden fem støbejernsvinduer og foroven til høloftet to halvrunde støbejernsvinduer og en tofløjet luge af træ. Vinduer og porte i stalden har buede stik. Vinduerne er røde, og porte og døre er gråmalede med sort optrukne hængsler.
Udhuset, som delvis afslutter gårdspladsen nord for laden, er et langt, muret, hvidkalket, hus uden sokkel med ensidigt hældende tag dækket af pandeplader. I den vestlige ende ses to store støbejernsvinduer og en rød revledør. Formentlig hønsehus. I øvrigt har facaden tre mindre

støbejernsvinduer, to rødmalede revledøre og en tofløjet rødmalet port . I dets gavl er der et lille støbejernsvindue.

Anlægget er kranset af træer som læ. Gårdpladsen er strøet med perlesten kantet med græs. Haven er græsdækket og har nogle prydbuske. Frugthaven har sine gamle træer i behold.

Vedligeholdelsestilstand:
Ved registreringen i 1992 er tilstanden angivet ved 5. I dag kan den ydre vedligeholdelse på især stald/lade og udhuset karakteriseres på samme måde. Stuehuset er i bedre stand.
Der er – bortset fra en sætning over døren i mellembygningen - ikke ydre tegn på alvorlige fejl og mangler i bygningernes konstruktive dele, så anlægget virker i det store og hele sundt.

Planforhold.
Landzone.

Kommuneatlas:
Der er udarbejdet Kommuneatlas Christiansfeld i 1992.
I SAVE-registreringen karakteriseret som "velbevaret eksempel på husmandssted" med bevaringsværdien angivet til 2, kulturhistorisk værdi 2, originalitet 2, miljømæssig værdi 4, tilstand 5.

Identifikation:
Amt: Sønderjyllands Amt.
Kommune: Christiansfeld Kommune.
Matr. nr. 97 af Bjerning Ejerlav, Bjerning.
Adresse: Skovbøllingvej 35, 6070 Christiansfeld.

Ejer: Statshusmand Christian Nissen Mink, som har boet på stedet siden 1936.

Kilder: Arkitekt Henrik Gram, Ullerup, 6400 Sønderborg.
Tingbogen, Haderslev dommerkontor.
SAVE-registreringen.

Bilag: Fotos.
SAVE-registrering.

Skovbøllingvej 35, 6070 Christiansfeld foto: J. Toft Jessen, marts 2004

Skovbøllingvej 35, 6070 Christiansfeld foto: J.Toft Jessen, marts 2004